

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 13 жовтня 2020 року № 27-3

м. Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності акціонерного товариства “Українська залізниця” з питань використання і розпорядження державним майном регіональною філією “Південно-Західна залізниця”, що мають фінансові наслідки для державного бюджету

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України “Про Рахункову палату” розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності акціонерного товариства “Українська залізниця” з питань використання і розпорядження державним майном регіональною філією “Південно-Західна залізниця”, що мають фінансові наслідки для державного бюджету.

За підсумками розгляду Рахункова палата

В С Т А Н О В И Л А:

1. Аудит засвідчив неефективне, непродуктивне та нерезультативне використання державного майна, яким наділено регіональну філію “Південно-Західна залізниця” (далі – Філія), і розпорядження ним, а також прийняття несвоєчасних та необґрунтованих управлінських рішень акціонерним товариством “Українська залізниця” (далі – ПАТ “Укрзалізниця”, АТ “Укрзалізниця”, Товариство), що призвело до **недоотримання Філією у 2017–2019 роках запланованих 4250 млн грн доходів**. Частка Філії у загальному обсязі доходів АТ “Укрзалізниця” за цей період становить 21 відсоток.

Відповідно до пункту 88 Статуту АТ “Укрзалізниця” діяльність правління регулюється принципами економічної доцільності та спрямована на одержання прибутку. При цьому **планові показники чистого прибутку за 2017–2019 роки Філією, яка входить до складу АТ “Укрзалізниця”, не виконувалися**. Фактичний показник чистого прибутку Філії у 2017 році становив 3 653 204 тис. грн (62,2 відс. плану), у 2018 році – 3 094 663 тис. грн (54,8 відс.), у 2019 році – 3 414 749 тис. грн (90,8 відс.), за умов значного зменшення планового показника у 2019 році порівняно з 2018 роком на 1 888 404 тис. грн (33,4 відсотка).

2. Статутний капітал ПАТ “Укрзалізниця” (229 879 115,00 тис. грн) частково сформовано з недотриманням вимог законодавства, а саме статті 86 Господарського кодексу України в частині заборони включення до статутного капіталу майна, яке відповідно до закону не підлягає приватизації, та статті 5 Закону України від 04.07.1996 № 273 “Про залізничний транспорт” в частині, що залізничні станції, тягові підстанції тощо закріплюються за АТ “Укрзалізниця” на праві господарського відання.

Аудит засвідчив, що відповідно до наказу ПАТ “Укрзалізниця” від 01.12.2015 № 045 “Про наділення майном регіональної філії “Південно-Західна залізниця” ПАТ “Укрзалізниця”” **до статутного капіталу Товариства включено майно, яке не підлягає приватизації**, зокрема, окремі будівлі пасажирських вокзалів, пасажирських платформ, павільйонів тощо **на загальну суму 448 851,5 тис. грн, що є недотриманням вимог законодавства.**

3. Встановлено, що **не здійснено переоформлення правовстановлюючих документів на 94 об’єкти нерухомого майна** (виробничі будівлі, будівлі тягової підстанції, переїзні пости, пости чергових тощо), які включено до статутного капіталу АТ “Укрзалізниця” та якими наділено Філію.

Відповідно до пункту 2 статті 5 Закону України від 23.02.2012 № 4442-VI “Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування” таке переоформлення здійснюється протягом двох років з дня державної реєстрації АТ “Укрзалізниця” (21.10.2015). Кабінет Міністрів України відповідно до підпункту 5 пункту 4 постанови від 02.09.2015 № 735 “Питання публічного акціонерного товариства “Українська залізниця” (назва постанови в редакції від 02.09.2015) зобов’язав голову правління Товариства здійснити переоформлення правовстановлюючих документів на об’єкти нерухомого майна та земельні ділянки. Правління як виконавчий орган Товариства, який здійснює поточну діяльність, **не забезпечило вжиття заходів з переоформлення правовстановлюючих документів на зазначені об’єкти нерухомого майна загальною вартістю 39 001 тис. грн, що є недотриманням вимог законодавства.** Наглядова рада АТ “Укрзалізниця” не забезпечила ефективного контролю за діяльністю правління АТ “Укрзалізниця” в частині виконання вимог законодавства, як це передбачено пунктами 59, 71, 73 Статуту Товариства.

У подальшому зазначені факти можуть призвести до втрати державного майна, включеного до статутного капіталу АТ “Укрзалізниця”.

4. Згідно з наданою до аудиту інформацією за Філією на праві господарського відання закріплено 2543 земельні ділянки загальною площею 49 579,1857 гектара. Державні акти на право постійного користування оформлено на 1 621 земельну ділянку загальною площею 41 323,4436 гектара.

За інформацією Філії, станом на 31.12.2019 нормативно-грошову оцінку не проведено щодо 1164 земельних ділянок з 2543, якими наділено Філію.

Аудит засвідчив: правління як виконавчий орган Товариства, що здійснює поточну діяльність, не забезпечило вжиття заходів з **оформлення правовстановлюючих документів на 922 земельні ділянки загальною площею 8 255,7421 га, якими наділено Філію та які перебувають у її користуванні**. Наглядова рада АТ “Укрзалізниця” не забезпечила дієвого контролю (пункти 59, 71 Статуту АТ “Укрзалізниця”) за правлінням АТ “Укрзалізниця” в частині виконання вимог законодавства щодо оформлення земельних ділянок.

Отже, є ризик втрати земельних ділянок, вартість яких не визначено, оскільки не проведено нормативно-грошової оцінки.

5. Правове забезпечення із досліджуваних питань сформовано та дає можливість Кабінету Міністрів України здійснювати управління корпоративними правами держави щодо Товариства та його структурних підрозділів. При цьому **окремі розпорядчі документи щодо забезпечення ефективної організації управління державним майном Філії потребують внесення змін**, зокрема наказ ПАТ “Укрзалізниця” від 01.12.2015 № 045 “Про наділення майном регіональної філії “Південно-Західна залізниця” ПАТ “Укрзалізниця” необхідно узгодити із Законом України від 21.09.2006 № 185 “Про управління об’єктами державної власності”.

6. У 2018 році постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1015 “Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України” внесено зміни до пункту 1 постанови від 24.04.2019 № 364 “Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2018 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави” та виключено АТ “Укрзалізниця” із суб’єктів господарювання, щодо яких застосовувався базовий норматив відрахування частки прибутку 30 відсотків. Таким чином, цей норматив АТ “Укрзалізниця” збільшився до 90 відсотків.

АТ “Укрзалізниця” 26.06.2019 перераховано до державного бюджету за 2018 рік 103 101,3 тис. грн (30 відс.) дивідендів.

Частку прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2018 році, в розмірі 206 202,6 тис. грн (60 відс.) АТ “Укрзалізниця” протягом 2019 року не перераховано до державного бюджету, що є недотриманням вимог законодавства.

Відповідно до пункту 55 Статуту АТ “Укрзалізниця”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 735, вищим органом Товариства є загальні збори, функції яких виконує Кабінет Міністрів України.

Кабінетом Міністрів України не виконано функції загальних зборів – вищого органу Товариства щодо прийняття рішення про сплату дивідендів АТ “Укрзалізниця” за 2019 рік.

Кабінетом Міністрів України, наглядовою радою та правлінням АТ “Укрзалізниця” не забезпечено контролю за відрахуванням Товариством до Державного бюджету України 206 202,6 тис. грн дивідендів/частини чистого прибутку за 2018 рік, що є недотриманням вимог пункту 22 частини першої статті 6 Закону України “Про управління об’єктами державної власності” та постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 702 “Про затвердження порядку формування та реалізації дивідендної політики держави”.

7. Аудит засвідчив: за результатами інвентаризацій необоротних активів та запасів, проведених Філією за 2017, 2018 та 2019 роки, **виявлено нестач необоротних активів та запасів на загальну суму 107 986,0 тис. грн** (2017 рік – 44031 тис. грн, 2018 рік – 40548 тис. грн, 2019 рік – 23 407 тис. грн), що має ознаки кримінального правопорушення – невиконання або неналежне виконання службовими особами своїх службових обов’язків через несумлінне ставлення до них, що могло завдати шкоду державним інтересам. Інформацію про відкриття кримінальних справ у правоохоронних органах щодо виявлених нестач та реквізити справ Філією та АТ “Укрзалізниця” під час аудиту не підтверджено.

8. **Фінансова звітність Філії містить невідповідності даних за 2017–2019 роки** (звітна форма № 1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” та звітна форма № 2 “Звіт про фінансові результати”) **на загальну суму 37 520 тис. грн**, що свідчить про відсутність дієвої системи внутрішнього контролю в АТ “Укрзалізниця” та є недотриманням вимог частини першої статті 3 Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку. Об’єкт аудиту не надав аргументованих доказів або пояснень, які б спростували виявлені факти невідповідності звітних даних.

Узагальнені реєстри бухгалтерського обліку, на підставі яких складаються окремий баланс і форми фінансової звітності за 2017–2019 роки, Філією не ведуться.

9. Консолідовані фінансові плани АТ “Укрзалізниця” затверджувалися з порушенням терміну, визначеного частиною другою статті 75 Господарського кодексу України: на 2017 рік – пізніше на рік, на 2018 рік – на 6 місяців, на 2019 рік – на 7 місяців.

10. АТ “Укрзалізниця” не ухвалено своєчасних управлінських рішень щодо передачі згідно із статтею 10 Закону України від 19.06.1992 № 2482 “Про приватизацію державного житлового фонду” у власність квартиронаймачів та

списання з балансу Філії багатоквартирних будинків, всі квартири у яких приватизовано до 2013 року (ринкова вартість станом на 31.07.2014 – 2 298,75 тис. гривень).

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності акціонерного товариства “Українська залізниця” з питань використання і розпорядження державним майном регіональною філією “Південно-Західна залізниця”, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, затвердити.

2. Надіслати **Верховній Раді України** інформацію про результати аудиту ефективності акціонерного товариства “Українська залізниця” з питань використання і розпорядження державним майном регіональною філією “Південно-Західна залізниця”, що мають фінансові наслідки для державного бюджету.

3. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати і Звіт надіслати **Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури** для розгляду на засіданні.

4. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати і Звіт надіслати **Кабінету Міністрів України** та рекомендувати:

4.1. Вжити заходів щодо забезпечення перерахування до державного бюджету 206,2 млн грн дивідендів АТ “Укрзалізниця” за 2018 рік відповідно до встановленого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1015 нормативу.

4.2. Вжити заходів щодо узгодження з нормами статті 86 Господарського кодексу України та вимогами статті 5 Закону України від 04.07.1996 № 273 “Про залізничний транспорт” статутного капіталу АТ “Укрзалізниця”.

4.3. Доручити Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України забезпечити своєчасне погодження фінансових планів АТ “Укрзалізниця”.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт надіслати **наглядовій раді та правлінню АТ “Укрзалізниця”** для вжиття заходів щодо усунення виявлених під час аудиту порушень і недоліків та рекомендувати:

5.1. Розробити протягом двох місяців план заходів з усунення виявлених порушень та недоліків і поінформувати Рахункову палату.

5.2. Згідно з пунктом 59, підпунктом 1 пункту 71 Статуту АТ “Укрзалізниця” заслухати на засіданні наглядової ради АТ “Укрзалізниця” звіт голови та члена правління з питань фінансово-господарської діяльності Товариства щодо недоліків та порушень, виявлених під час аудиту Рахункової палати, та прийняти відповідне рішення за результатами розгляду.

5.3. Вжити заходів щодо забезпечення перерахування до державного бюджету 206,2 млн грн дивідендів АТ “Укрзалізниця” за 2018 рік відповідно до встановленого постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1015 нормативу.

5.4. Забезпечити оформлення правовстановлюючих документів на 922 земельні ділянки, якими наділено регіональну філію “Південно-Західна залізниця” та які перебувають у її користуванні.

5.5. Забезпечити переоформлення правовстановлюючих документів на 94 об’єкти нерухомого майна, включені до статутного капіталу АТ “Укрзалізниця”, відповідно до вимог пункту 2 статті 5 Закону України від 23.02.2012 № 4442-VI “Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування”.

5.6. Внести зміни до наказу ПАТ “Укрзалізниця” від 01.12.2015 № 045 “Про наділення майном регіональної філії “Південно-Західна залізниця” з метою його узгодження із Законом України від 21.09.2006 № 185 “Про управління об’єктами державної власності”.

5.7. Забезпечити своєчасне подання на погодження Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Міністерству фінансів України консолідованих фінансових планів АТ “Укрзалізниця”.

5.8. Забезпечити складання фінансової звітності та бухгалтерського обліку Філії відповідно до вимог Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” та Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку, усунути помилки, виявлені під час аудиту.

5.9. Провести внутрішній аудит у регіональній філії “Південно-Західна залізниця” АТ “Укрзалізниця”.

5.10. Забезпечити створення системи внутрішнього контролю у регіональній філії “Південно-Західна залізниця” АТ “Укрзалізниця”.

6. Доручити Державній податковій службі України з урахуванням вимог статті 77 Податкового кодексу України та критеріїв відбору платників податків – юридичних осіб (високого та середнього ступеня ризику), визначених

Порядком формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків, затвердженим наказом Мінфіну від 02.06.2015 № 524, розглянути питання включення до плану-графіка проведення планових документальних перевірок на 2021 рік перевірки повноти сплати податків та зборів АТ “Укрзалізниця” за період діяльності та повідомити Рахункову палату.

7. Поінформувати Офіс Генерального прокурора з наданням матеріалів щодо виявлених ознак кримінальних правопорушень для відповідного реагування.

8. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту оприлюднити на офіційному вебсайті органу.

9. Доручити члену Рахункової палати Івановій І. М. у порядку, встановленому Законом України “Про Рахункову палату” та Регламентом Рахункової палати, затвердженим рішенням Рахункової палати від 28.08.2018 № 22-7 (із змінами), представляти Звіт про результати аудиту ефективності акціонерного товариства “Українська залізниця” з питань використання і розпорядження державним майном регіональною філією “Південно-Західна залізниця”, що мають фінансові наслідки для державного бюджету, у Верховній Раді України, інших органах державної влади та засобах масової інформації.

10. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Іванову І. М.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан